

Tuottajien siivu ruoan hinnasta yhä pienempi

Jyrki Niemi, professori, MTT taloustutkimus

Kun Suomi liittyi Euroopan unioniin kymmenen vuotta sitten, elintarvikkeiden hinnat putosivat keskimäärin 11 prosenttia, vaikka arvonlisäveroä korotettiin "väliaikaisesti" 12:sta 17 prosenttiin. Hinnanalennuksen aiheutti se, että maatalouden tuottajahinnat laskivat muiden jäsenmaiden tasolle ja elintarvikkeiden tuonti muista EU-maista vapautui. Etenkin vilja- ja lihatuotteiden hinnat laskivat rajusti.

Ruoan hintakehitys on ollut koko EU-jäsenyysajan maltillista. Ruoan hinta on vuodesta 1995 kallistunut noin 12 prosenttia. Yleinen kuluttajahintaindeksi on samassa ajassa noussut yli 14 prosenttia, joten ruoan reaalihintana on pysynyt alle vuoden 1995 tason.

Keskimääräiselle palkansaajalle ruoka on EU-aikana halventunut suhteellisesti ottaen vieläkin enemmän. Palkat ovat tilastokeskuksen mukaan nousseet peräti 40 prosenttia kymmenessä vuodessa.

EU-jäsenyys vahvisti kaupan asemaa

Ruoan hintakehityksen lisäksi on mielenkiintoista tarkastella kuluttajan maksaman hinnan jakautumista elintarvikeketjun sisällä. Aiempaa suurempi osuus ruoan hinnasta kun jää nykyään kaupalle, jonka asema elintarvikeketjussa suhteessa kotimaiseen raaka-ainetuotantoon ja elintarviketeollisuuteen vahvistui EU-jäsenyyden myötä.

Kaupan osuus ruoan verollisesta kuluttajahinnasta on kasvanut kaikkiaan muutamalla prosenttiyksiköllä viiden viime vuoden aikana. Kauppa pystyy kilpailuttamaan kotimaista elintarviketeollisuutta tehokkaasti sekä kotimaisten yritysten kesken että ulkomaisten yritysten kanssa. Elintarviketeollisuus joutuukin tekemään kaupalle entistä edullisempia tarjouksia, jotta se pystyy pitämään kiinni tuotantomäärästään. Tämä puolestaan luo paineita maataloustuottajille, joiden saama prosenttiosuus ruoan hinnasta pienentyy koko ajan.

Esimerkiksi maidontuottaja sai vuonna 1999 kevytmaidon raaka-aineesta 24 senttiä litralta ja viisi vuotta myöhemmin saman verran. Maidon hinta kaupassa nousi tänä aikana kymmenen senttiä 63 sentistä 73 senttiin litralta. Kauppa onnistuikin lisäämään selvästi omaa katettaan maidon

myynnistä. Kun vuonna 1999 kauppa sai kevytmaidon kuluttajahinnasta noin 11 senttiä litralta, viime vuonna kauppaliikkeiden kate oli kasvanut jo 17–18 senttiin.

Hinta kuluttajalle tärkein ostoperuste

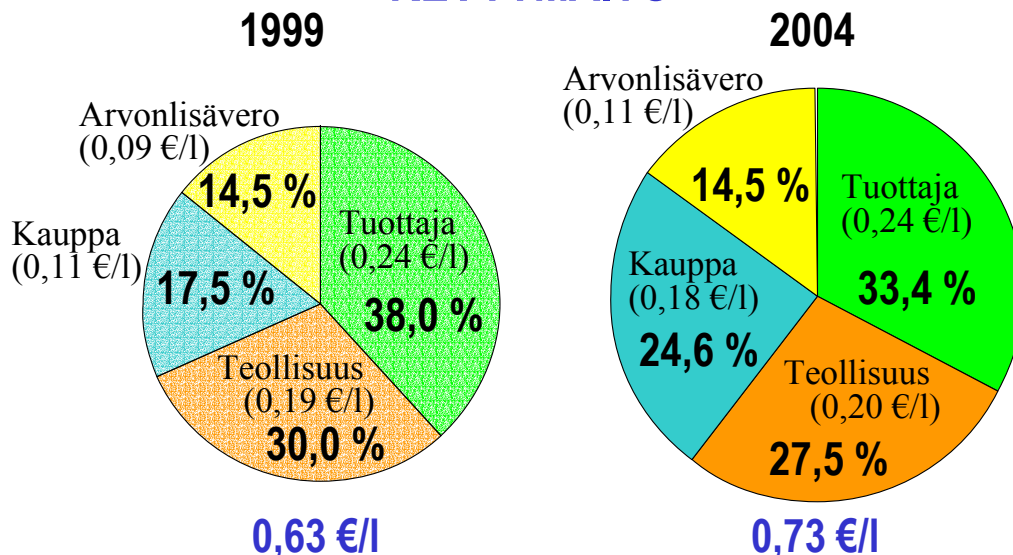
Monelle kuluttajalle onkin varmaan yllätys, miten pieni osuus elintarvikkeen hinnasta lopulta menee raaka-aineeseen. Ja tuon osuuden on riitettävä sekä alkutuottajan kustannuksiin että tuloihin. Naudan jauhelihasa tuottajan osuus on runsas viidesnes ja leivissä vain noin neljä prosenttia. Reikäleivän kuluttajahinta laskisi siten vain neljä prosenttia, vaikka leipomo saisi käyttämänsä viljan ilmaiseksi.

Alkutuottajien neuvotteluvoima elintarvikeketjussa on vähäinen, koska heitä on paljon ja he ovat hajallaan. Kotimaisen ruuan turvaaminen suomalaisille tietenkin edellyttää, että myös alkutuotanto kannattaa. Kyselytutkimusten perusteella suomalaiset ovat valmiita ostamaan kotimaassa tuotetun ja valmistetun elintarvikkeen, vaikka se olisi hieman kalliimpikin. Tutkimuksissa esille nousseet myönteiset asenteet eivät kuitenkaan käytännössä realisoidu ostamisena. Hinta on kuluttajalle edelleen tärkein elintarvikkeen valintaperuste.

Elintarvikkeiden kuluttajahintojen muodostuminen

KEVYTMAITO

MTT Taloustutkimus/Jyrki Niemi

Lisätietoja: jyrki.niemi@mtt.fi
puh. (09) 5608 6314